

Doprinosi Ferde Šišića Mirovnoj konferenciji u Parizu 1919.-1920. u kontekstu hrvatskih zemalja

Novoselac, Veronika; Smiljanić, Vlatko

Source / Izvornik: **Ferdo Šišić i hrvatska historiografija prve polovice 20. stoljeća. U povodu stopedeete godišnjice Šišićeva rođenja. Znanstveni skup, Zagreb/Slavonski Brod, 28-29. studenoga 2019. Programska knjižica, 2019, 19 - 20**

Conference presentation / Izlaganje na skupu

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:111:215691>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-05-17**

Repository / Repozitorij:

[Repository of University of Zagreb, Centre for Croatian Studies](#)

Znanstveni skup
Zagreb/Slavonski Brod
28–29. studenoga 2019.

FERDO ŠIŠIĆ **I HRVATSKA HISTORIOGRAFIJA** **PRVE POLOVICE 20. STOLJEĆA**

U POVODU STOPEDESETE GODIŠNJICE
ŠIŠIĆEVA ROĐENJA

Znanstveni skup

FERDO ŠIŠIĆ I HRVATSKA HISTORIOGRAFIJA PRVE POLOVICE 20. STOLJEĆA

**U povodu stopedesete godišnjice
Šišićeva rođenja**

Zagreb/Slavonski Brod, 28–29. studenoga 2019.

Organizatori

Hrvatski nacionalni odbor za povijesne znanosti
Društvo za hrvatsku povjesnicu
Odsjek za povijest Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu
Podružnica za povijest Slavonije, Srijema i Baranje Hrvatskoga instituta
za povijest u Slavonskom Brodu

Programski odbor

Damir Agičić
Stanko Andrić
Suzana Leček
Tihana Luetić

Ferdo Šišić, hrvatski povjesničar (Vinkovci, 9. III. 1869 – Zagreb, 21. I. 1940). Studirao je povijest i geografiju u Beču i Zagrebu, gdje je 1892. diplomirao, a 1900. doktorirao povijest. Od 1892. do 1902. radio je kao profesor u gimnazijama u Gospiću, Zagrebu i Osijeku. Nakon habilitacije na Filozofskom fakultetu u Zagrebu (1902) bio je imenovan privatnim docentom za hrvatsku povijest srednjega vijeka, a 1909–39. bio je redoviti profesor na tom fakultetu. Od 1910. redoviti član JAZU. Bio je aktivan u političkom životu Hrvatske, a 1908. bio je izabran na listi Hrvatsko-srpske koalicije za zastupnika kotara Vinkovci u Hrvatskom saboru. Pristao je potom uz bana Nikolu Tomašića i njegovu Stranku narodnoga napretka, kojoj je 1911. bio tajnik. Bio je sljedbenik genetičkoga smjera u historiografiji te je svojim djelima znatno utjecao na buduće naraštaje hrvatskih povjesničara. Najveći doprinos dao je hrvatskoj medievistici, posebice razdoblju do XII. st., a niz rasprava i studija posvećenih tom dobu

okrunio je kapitalnom sintezom *Povijest Hrvata u vrijeme narodnih vladara* (1925). Samo djelomice je na sličan način uspio obraditi i drugo veliko srednjovjekovno razdoblje. Bavio se i problematikom XIX. i XX. st. Nastojao je napisati sveobuhvatnu sintezu hrvatske povijesti i u tom je poslu uspio obuhvatiti razdoblje do 1873. god. Osobito je značajan njegov rad na izdavanju građe, priredio je više kritičkih izdanja pojedinih izvora ili skupina izvora. Objavio je i značajne priloge za povijest Bosne i Hercegovine. Godine 1919–20. sudjelovao je u radu izaslanstva Kraljevine SHS na Mirovnoj konferenciji u Parizu i napisao pritom nekoliko studija o jadranskom i riječkom pitanju te objelodanio s time u vezi dvije zbirke građe. Neobjavljena građa koju je prikupio po arhivima u Hrvatskoj i Europi čuva se u njegovoj ostavštini u Arhivu HAZU.

(prema: <http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=59603>)

PROGRAM SKUPA

Petak, 22.XI.2019.

**Predstavljanje skupa i obilježavanje 150. obljetnice
rođenja Ferde Šišića u Vinkovcima**

12.00 sati Zavod za znanstveni rad HAZU u Vinkovcima
Sudjeluju: Damir Agičić, Stanko Andrić, Anica Bilić

Četvrtak, 28.XI.2019.

**Dvorana A 201 Filozofskog fakulteta
Sveučilišta u Zagrebu**

9.30-9.50

Svečanost otvorenja: prof. dr. sc. Vesna Vlahović-Štetić, dekanica Filozofskog fakulteta, doc. dr. Zvezdana Sikirić Assouline, pročelnica Odsjeka za povijest, dr. sc. Stanko Andrić, voditelj Podružnice za povijest Slavonije, Srijema i Baranje Hrvatskoga instituta za povijest, prof. dr. Željko Holjevac, predsjednik Društva za hrvatsku povijesnicu, prof. dr. Damir Agičić, predsjednik Hrvatskoga nacionalnog odbora za povijesne znanosti

10.00-10.20

Tomislav Brandolica – Filip Šimetin Šegvić Stvaranje moderne historiografije: hrvatska povijesna znanost na prijelazu stoljeća

10.20-10.40

Antun Nekić Od Račkog do Šišića: „pokret na slavenskom jugu“ kao agenda nacionalne historiografije

10.40-11.00

Zoran Ladić – Kunčić Meri Historiografske teme, izvori i literatura korišteni u Šišićevoj znanstvenoj djelatnosti na temelju podataka iz Arhiva HAZU u Zagrebu

11.00-11.20

Josip Parat Stara povijest u Šišićevim djelima

11.20-11.40

Mirjana Matijević Sokol Srednjovjekovni opus Ferde Šišića

11.40-12.00

Zdravka Jelaska Marijan Jadransko pitanje i Londonski ugovor u radovima Ferde Šišića

12.00-12.30

Stanka za kavu

12.30-12.50

Nikola Tomašegović Nacionalno-teleološki narativ u djelu Ferde Šišića: naslijeđe i kontekst

12.50-13.10

Nikolina Šimetin Šegvić Stvaranje povijesti. Intelektualna i društvena povijest jedne sinteze

13.10-13.30

Stanko Andrić Ferdo Šišić i mađarska historiografija

13.30-13.50

Amer Maslo Bosna i Hercegovina u naučnom opusu Ferde Šišića

13.50-14.10

Vladimir Nimčević Ferdo Šišić na srpskoj znanstveno-publicističkoj sceni

14.10-14.30

Mihaela Marić Ferdo Šišić: ideje o povijesti i popularizacija historijske znanosti

14.30-14.50

Veronika Novoselac – Vlatko Smiljanić Doprinosi Ferde Šišića Mirovnoj konferenciji u Parizu 1919.-1920. u kontekstu hrvatskih zemalja

15.15

Ručak za sudionike

Petak, 29.XI.2019.

Gradska knjižnica u Slavonskom Brodu

11.00-11.20

Marija Karbić – Damir Karbić Ferdo Šišić i njegov *Priručnik izvora hrvatske historije*

11.20-11.40

Tomislav Galović Ferdo Šišić i Kartular samostana sv. Krševana u Zadru

11.40-12.00

Dženan Dautović Ferdo Šišić (1869-1940) i proučavanje vjerskog života srednjovjekovne Bosne

12.00-12.20

Tihana Luetić Ferdo Šišić kao student na Mudroslovnom fakultetu Kr. Sveučilišta Franje Josipa I. u Zagrebu

12.20-12.40

Zlata Kerže-Živaković Šišićeve neprilike u osječkom razdoblju života i rada

12.40-13.00

Stanka za kavu

13.00-13.20

Vlatka Dugački – Krešimir Regan Ferdo Šišić kao mentor. Studija slučaja: doktorska disertacija Zvonimira Dugačkog *Knez Ivaniš Nelipić*

13.20-13.40

Branko Ostajmer Ferdo Šišić kao delegat u zajedničkom ugarsko-hrvatskom saboru

13.40-14.00

Matko Globačnik Djelatnost Ferde Šišića u Prvome svjetskom ratu

14.00-14.20

Damir Agičić O jednom Šišićevu predavanju iz 1922/1923. godine

14.20-14.50

Zaključenje skupa

15.00

Ručak za sudionike

SAŽECI IZLAGANJA

Damir Agičić

O jednom Šišićevu predavanju iz 1922/1923. godine

Na poziv Sociološkoga društva Ferdo Šišić održao je u Zagrebu u svibnju 1922. javno predavanje pod naslovom *Kako se u Hrvata razvijala politička i državna svijest*. Tada nije izazvao veću pozornost javnosti. No nakon što je godinu dana kasnije isto predavanje u donekle skraćenoj verziji održao na sveučilištu u Beogradu, javno mnijenje u Zagrebu i šire uzburkalo se. Šišić je oštro napadan u dijelu javnosti, napose u novinama *Hrvat* koje su predavanje naslovile „izdajničkim“, a srčano branjen u drugom dijelu javnosti. Čak je došlo i do fizičkog nasrtaja studenata frankovaca na profesora, o čemu su se proglasom suprotstavili studenti povijesti. Analizirat će se okolnosti ovih događanja, kao i sâmo predavanje.

Stanko Andrić

Ferdo Šišić i mađarska historiografija

U izlaganju će se dati osvrt na odnos Ferde Šišića, prije svega kao medievista i priređivača izvorne građe, prema mađarskoj historiografiji, kao i na mjeru u kojoj je Šišićev rad (bio) poznat u okvirima mađarske historiografije. Pokušat će se dati odgovore na nekoliko pitanja u tom sklopu: koje je mađarske autore i radove Ferdo Šišić koristio u svojem radu, bilo afirmativno ili kritički; s kojim je teza- ma mađarskih povjesničara Šišić polemizirao; koji su Šišićevi radovi, s druge strane, bili najbolje poznati u mađarskoj historiografiji; kako su Šišićeve radove ocjenjivali njemu suvremeni i noviji mađarski povjesničari. Šišićeva recepcija u mađarskoj historiografiji usporedit će se s recepcijskim statusom drugih hrvatskih povjesničara u toj susjednoj historiografiji u razdoblju kasnog 19. i većeg dijela 20. stoljeća.

Tomislav Brandolica – Filip Šimetin Šegvić

Stvaranje moderne historiografije: hrvatska povijesna znanost na prijelazu stoljeća

„Ako je u 18. stoljeću filozofija vladala intelektom, a povijest joj bila skromna sluškinja ‘koja je primjerima vodila filozofiju’, u 19. stoljeću, povijest je naslijedila ulogu filozofije“, konstatirao je Carl E. Schorske u knjizi *Thinking with History* (1998). U ovom će se izlaganju ispitati karakteristike intelektualne klime u historiografiji „oko 1900“, dakle u dužem trajanju, od oko 1890. do 1918. godine. Analizirat će se ključne ličnosti koje su činile zajednicu povjesničara, akademskih i popularnih, tradicionalnih i inovativnih, starih i mladih – ličnosti poput Vjekoslava Klaića, Ivana Bojničića, Tadije Smičiklasa, Janka Koharića – i Ferde Šišića. Također će se pristupiti proučavanju ključnih monografija, izložbi, i drugih priloga, kako bi se rekonstruirala intelektualna strujanja u tom razdoblju. Prikazat će se najvažnije teme koje su se tada otvarale na stranicama popularnih listova i časopisa. Ključno pitanje vremena ostaje u kojoj je mjeri politika određivala historiografske motive i kretanja, a u kojoj su mjeri novi istraživački i metodološki pristupi bili u profesiji dobrodošli. Oko ovog prijelomnog perioda propituju se kontinuiteti i diskontinuiteti u stvaranju i procesu poznanstvenjenja hrvatske historiografije, zatim europski utjecaji i uzori te modeli povjesničara i njihovog pristupa svojoj struci.

Dženan Dautović

Ferdo Šišić (1869-1940) i proučavanje vjerskog života srednjovjekovne Bosne

Iako Ferdo Šišić nikada nije bio prvenstveno istraživač vjerske problematike, ipak je kompleksnost religijskog pitanja u srednjovjekovnoj Bosni privukla i njegovu pažnju, istina, najčešće u sklopu šire postavljenih tematskih okvira. U ovom radu ćemo pokušati identificirati sva navedena mjesta i priloge, te pronaći odgovor na dva istraživačka pitanja. Prvo se odnosi na uočavanje Šišićevog doprinosa historiografiji o Crkvi bosanskoj, u kojoj se priklonio interpreta-

cijskoj struji Franje Račkog, a drugo na njegov doprinos izučavanju katoličke Bosanske biskupije, kako indogenog dijela njene povijesti do polovice 13. stoljeća, tako i njenog značaja nakon izmještanja u Đakovo, tj. van granica Bosanske banovine. Odgovori na ova pitanja omogućit će nam da uočimo kako se vrsni medievist, kakav je Šišić bez sumnje bio, snalazio u za njega pomalo stranim vodama vjerskog života srednjovjekovne Bosne, zatim koliko su se njegovi stavovi održali u razvoju historiografije do današnjih dana, te na posljetku koliko su ideološke prilike vremena u kojem je djelovao utjecale na Šišićevo historiografsko pisanje i razmišljanje.

Vlatka Dugački – Krešimir Regan

Ferdo Šišić kao mentor. Studija slučaja: doktorska disertacija Zvonimira Dugačkog Knez Ivaniš Nelipić

Iako je Zvonimir Dugački danas većinom poznat kao jedan od najpoznatijih hrvatskih kartografa, čemu je najviše zaslužna njegova poslijeratna dugogodišnja karijera geografskoga urednika u kartografiji poduzeća »Učila«, za koju je izradio mnogobrojne školske atlase i zidne karte iz geografije i povijesti, tek je užem krugu poznato da je on svoju karijeru započeo kao povjesničar. Značajnu ulogu u tom odigrao je upravo Ferdo Šišić, koji je kao njegov mentor imao veliku ulogu u izradi doktorske disertacije *Knez Ivaniš Nelipić* (1928). Namjera nam je u ovom izlaganju po prvi put predstaviti tu disertaciju javnosti i predočiti Šišića ne samo kao vrsnoga poznavatelja hrvatskoga srednjovjekovlja, već ukazati i na njegovu pedagošku djelatnost kao profesora hrvatske povijesti srednjega vijeka na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu.

Tomislav Galović

Ferdo Šišić i Kartular samostana sv. Krševana u Zadru

Samostan sv. Krševana u Zadru ide u red naših najstarijih i najznačajnijih samostana Reda sv. Benedikta na hrvatskim povijesnim prostorima. U njegovu srednjovjekovnom skriptoriju izrađeni su i napisani brojni rukopisi među kojima Kartular samostana sv. Krševana u Zadru (tzv. *Antiquum registrum privilegiorum monachorum s.*

Chrysogoni Jadrensi ili *Registrum privilegiorum monasterii beati Chrysogoni martiris Jadrensis*) zauzima iznimno važno mjesto. Spletom čudnih okolnosti njemu se gubi svaki trag između 1921. i 1922. godine. Danas posjedujemo preslike tek prvih pet stranica kartulara, a kako je bio predmetom istraživanja nekolicine povjesničara, njegov nam je sadržaj gotovo u potpunosti poznat. Kartular je pisan beneventanom, a sastoji se od dvadeset i pet isprava koje nisu posložene kronološkim redoslijedom, iako se u određenim skupinama isprava može zamijetiti baš taj princip. Prva isprava nosi godinu 1106., druga 1067., tek na 15. mjestu dolazi tzv. *Cartula traditionis ecclesie beati Chrysogoni martiris* iz 986. godine, a zadnja, tj. 25. isprava datirana je oko 1196. godine. Kartular je posebno i temeljito proučio Ferdo Šišić te štoviše u cijelosti ga prepisao. Izuzev Šišića o kartularu su pisali G. Praga, J. Nagy, I. Ostojić, N. Klaić, I. Mustać, J. Lučić, L. Margetić i dr. Šišićev prijepis Kartulara samostana sv. Krševana u Zadru nalazi se u njegovoj rukopisnoj ostavštini koja se čuva u Arhivu HAZU (signatura: XIII – Ostavština F. Šišića – 28. Rukopisi). U izlaganju ćemo se posebno osvrnuti na Šišićev prijepis i njegove zaključke te iznijeti novije historiografske spoznaje i tumačenja o ovom važnom kartularu, kontekstualizirajući vrijeme i mjesto njegova nastanka te diplomatičke karakteristike.

Matko Globačnik

Djelatnost Ferde Šišića u Prvome svjetskom ratu

Kao redoviti profesor hrvatske povijesti na Mudroslovnom fakultetu Sveučilišta Franje Josipa I. u Zagrebu i pravi član Jugoslaven-ske akademije znanosti i umjetnosti, Ferdo Šišić posebno je bogatu znanstvenu, nastavničku i kulturnu djelatnost razvio za vrijeme Prvoga svjetskog rata. Početak 1914. godine zatječe ga na istraživačkom putovanju po gotovo cijeloj Italiji gdje traži nove izvore za hrvatsku povijest, a krajem iste godine objavljuje znameniti *Priručnik izvora hrvatske historije*. Uvod potonjega djela svojim je historističkim shvaćanjima generacijama hrvatskih povjesničara služio kao udžbenik historijske metode, po uzoru na poznato djelo *Lehrbuch der Historischen Methode und der Geschichtsphilosophie* Ernsta Bernheima.

Od ostalih Šišićevih znanstvenih doprinosa u ovome periodu valja spomenuti izdanja četiriju knjiga *Hrvatskih saborskih spisa* (1915-1918), *Pregled povijesti hrvatskoga naroda od najstarijih dana do god. 1873.* (1916) te posebice prvi svezak o ranosrednjovjekovnoj hrvatskoj povijesti njegove planirane sinteze cjelokupne hrvatske povijesti do njegova vremena, koji je za stranu publiku na zahtjev Matice hrvatske objavljen na njemačkom jeziku pod naslovom *Geschichte der Kroaten*. Ovaj će rad na temelju bogatih izvora u zagrebačkim i splitskim arhivima, dosadašnjih rezultata projekta digitalizacije Arhiva Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu u suradnji Centra za komparativnohistorijske i interkulturalne studije te Odsjeka za informacijske i komunikacijske znanosti, a koji se tiču problematike u ovome radu, kao i ostalih relevantnih izvora i literature, ocrtati i ocijeniti sveukupnu djelatnost Ferde Šišića za vrijeme Prvoga svjetskog rata.

Zdravka Jelaska Marijan

Jadransko pitanje i Londonski ugovor u radovima Ferde Šišića

U svojim je radovima Ferdo Šišić (1869-1940) obrađivao različita razdoblja hrvatske povijesti. Među ostalim, bavio se i temama onovremene suvremene povijesti, što je tada bilo prilično rijetko. Dokumenti koje je objavio i danas se koriste u istraživanjima. Njegova istraživanja talijanske politike i jadranskog pitanja vezana su uz njegovo sudjelovanje u radu izaslanstva Kraljevine SHS na Mirovnoj konferenciji u Parizu. Te su teme ostale vrlo aktualne i kasnije, no ovdje ih valja ograničiti na vrijeme Šišićevog života. U svom radu Londonskom ugovoru nije pristupao kao izoliranom događaju, već ga je nastojao sagledati u svjetlu politike koju je Italija vodila prije Prvoga svjetskoga rata. U središtu izlaganja je analiza Šišićeve knjige *Predratna politika Italije i postanak Londonskog pakta (1870-1915)*, objavljena 1933. godine.

Marija Karbić – Damir Karbić

Ferdo Šišić i njegov *Priručnik izvora hrvatske historije*

U prilogu će se prikazati Šišićev rad na izradi sveučilišnog udžbenika *Priručnik izvora hrvatske historije*, kojem je Šišić pristupio potaknut potrebom da stvori pomagalo koje će moći koristiti u sveučilišnoj nastavi. Osvrnut će se na čitav projekt koji je prema Šišićevoj zamisli trebao obuhvaćati vrela za hrvatsku povijest od razdoblja ranoga srednjeg vijeka do druge polovine 19. stoljeća, iako je od njega ostvaren samo prvi dio koji se odnosi na razdoblje hrvatskog ranog srednjovjekovlja. Raspravljat će se o historiografskim pogledima koje je Šišić zastupao u navedenom djelu, pregledu starije historiografije koji donosi te odabiru izvora koje je uvrstio u prvi svezak i načinu na koje im je pristupao.

Zlata Kerže-Živaković

Šišićeve neprilike u osječkom razdoblju života i rada

Autorica je u radu, na temelju arhivskog gradiva pohranjenog u Državnom arhivu u Osijeku, Arhivu Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti u Zagrebu i Hrvatskom državnom arhivu u Zagrebu te na temelju objavljene literature, obradila životni put i rad Ferde Šišića, jednog od najvećih i najistaknutijih prijeratnih hrvatskih povjesničara, erudita bez granica i nacionalnih barijera, koji je od 3. listopada 1894. do jeseni 1902. godine živio i djelovao u Osijeku. U radu se bavi neprilikama s kojima se susretao u obiteljskom životu i istraživačkom radu u tom tzv. osječkom razdoblju. S posebnim zanimanjem se osvrće na Šišićev početni kapitalni rad te „sudbinu“ te njegove knjige *Županija virovitička u prošlosti* koju je napisao po narudžbi Levina pl. Chavraka Letovaničkog, podžupana Virovitičke županije sa sjedištem u Osijeku, a povodom tisućite godišnjice dolaska Mađara u Panonsku nizinu. Autorica opisuje Šišićev rad u sredini koja tada tek stvara svoj jasniji identitet, i to u sklopu jedne državne tvorevine u kojoj je pozivanje kritike iz ovih ili onih političkih razloga vrlo često usmjereno na isticanje veličine tzv. velikih uzora u velikim središtima (Beč, Graz, Budimpešta, Zagreb itd.).

Zoran Ladić – Meri Kunčić

Historiografske teme, izvori i literatura korišteni u Šišićevoj znanstvenoj djelatnosti na temelju podataka iz Arhiva HAZU u Zagrebu

Arhiv Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti sadrži izuzetno važnu cjelinu naslovljenu Centralna zbirka. U samoj Centralnoj zbirci čuva se velik broj neobjavljenog gradiva u rasponu od srednjeg vijeka do 20. stoljeća. Sadržajno ova zbirka predstavlja izuzetno vrijedno vrelo za istraživanje raznih segmenata hrvatske prošlosti, a osobito je važno istaknuti da veliki dio arhivskog gradiva pisan latinicom, glagoljicom, ćirilicom, pa čak i arapskim pismom još uvijek nije objelodanjen. Naravno, pojedini su znanstvenici već koristili ovo arhivsko gradivo (primjerice Vjekoslav Štefanić, Vladimir Mošin, Seid M. Traljić, Jakov Stipišić, Rajka Modrić, Miroslav Kurelac i drugi) bilo transkribirajući ili transliterirajući arhivsko gradivo (isprave, statute, matične knjige) iz Istre, sjeverne Hrvatske, Dalmacije, Slavonije pa sve do Boke kotorske i drugih područja te izdali transkripcije i transliteracije pojedinog gradiva kao i razne priručnike vezane u prvom redu za pomoćne povijesne znanosti. Cijela Centralna zbirka sadrži 152 jedinice, a među njima su osobito važni, a slabo iskorišteni, Arhivu HAZU darovani fondovi koji se odnose na pojedine znanstvenike – povjesničare, glazbenike, klasične filologe, etnografe, književnike i druge. Broj takvih fondova je također vrlo velik, a njihovo istraživanje nerijetko pruža jedinstven uvid u intelektualni, privatni i intimni život nekih od naših najuglednijih znanstvenika. Za ovu priliku namjerava se istražiti fond naslovljen: ŠIŠIĆ (!), Ferdo, povjesničar (Vinkovci, 9. III. 1869 - Zagreb, 1. I. 1940) - Zagreb; 1905-1939: kut. 40; 6. AP, a koji sadrži niz podataka iz kojih se može rekonstruirati njegov pristup znanstvenom stvaranju, razmatranju vrela, vrsti objavljenih zbirki vrela i domaće i strane literature koju je autor u svom radu koristio. Takvim pristupom autori će nastojati prikazati metodološka načela, način kritičkog pristupa vrelima, poznavanje njemu suvremene i domaće literature, društvene i političke utjecaje koji su ga kreirali, a kako bi ukazali

na stvaralački rad jednog od najuglednijih hrvatskih povjesničara hrvatske pozitivističke historiografije.

Tihana Luetić

Ferdo Šišić kao student na Mudroslovnom fakultetu Kr. Sveučilišta Franje Josipa I. u Zagrebu

Ferdo Šišić svoje visokoškolsko obrazovanje stekao je na sveučilištima u Beču i Zagrebu. Ovaj rad trebao bi biti jedan manji prilog poznavanju Šišićeva studiranja na Mudroslovnom fakultetu u Zagrebu, gdje je studirao povijest i geografiju, u razdoblju od 1888. do 1892., uključujući i njegove završne ispite (ispit za profesore srednjih škola i rigorozne). Relevantna literature kao i podaci iz Arhiva Filozofskog fakulteta u Zagrebu, Hrvatskog državnog arhiva, te Arhiva HAZU pomoći će u rasvjetljavanju njegova studentskog razdoblja, samog studija, odnosa prema profesorima, ranim radovima, završnim ispitima itd.

Mihaela Marić

Ferdo Šišić: ideje o povijesti i popularizacija historijske znanosti

Ferdo Šišić, kao ugledni povjesničar i sveučilišni profesor, pripadao je istaknutim pojedincima prepoznatljivima ne samo u uskim akademskim krugovima već i u hrvatskom javnom životu prve polovice 20. stoljeća. Također, Šišić je svojim djelovanjem kao povjesničar te zatim aktivnim političkim životom nakon pristupanja Hrvatsko-srpskoj koaliciji, bio izuzetno uključen u javna događanja. Ovaj rad će se stoga prvenstveno fokusirati na Ferdu Šišića kao popularizatora historijske znanosti u hrvatskoj javnosti – najčešće putem tekstova u novinama i časopisima te javnim predavanjima. U njegovim je tekstovima vidljiv utjecaj rankeovske škole, a također ih se može usporediti s historiografskim idejama drugih europskih i hrvatskih povjesničara. Šišić je svoje ideje i koncepte u javnosti popularizirao držeći predavanja, pišući novinske članke i tekstove u časopisima te je na taj način široj javnosti prenosio svoju koncepciju povijesti. Pri

izradi ovog rada bit će korištena razna historiografska djela, kako Šišićeva, tako i drugih hrvatskih i europskih povjesničara te Šišićevi popularizatorski tekstovi. U dosadašnjim se radovima koji obrađuju Ferdu Šišića kao povjesničara većinom pristupalo analizi njegovih historiografskih djela, dok je manje naglasak bio na njegovom javnom djelovanju i sudjelovanju u popularizaciji povijesti u javnosti. K tome se samom Šišiću pristupalo više biografski. Zato bi se ovim radom željelo dati drugačije tumačenje Šišićevih ideja o povijesti te u prvi plan ukazati na promatranje Šišića kao intelektualca svoga vremena, koristeći se pritom metodama intelektualne i komparativne historije.

Amer Maslo

Bosna i Hercegovina u naučnom opusu Ferde Šišića

Ferdo Šišić spada u red najznačajnijih hrvatskih historičara s kraja 19. i prve polovine 20. stoljeća. Osim brojnih historiografskih radova u kojima je značajno unaprijedio znanja o historiji prostora Hrvatske, Ferdo Šišić se tokom svog radnog vijeka bavio i važnim pitanjima iz prošlosti Bosne i Hercegovine. Kao rezultat njegovih istraživanja na polju historije Bosne i Hercegovine nastali su brojni vrijedni tekstovi u kojima se razmatraju historijski procesi od onih srednjovjekovnih do onih kojima je Ferdo Šišić bio savremenik. Posebnu važnost ima Šišićevo nagrađivano djelo *Vojvoda Hrvoje Vukčić Hrvatinić i njegovo doba: (1350-1416)* koje i do danas predstavlja jedinu sveobuhvatnu biografiju ovog znamenitog bosanskog feudalca. Šišić se bavio i temama poput vezirovanja Omer-paše Latasa u Bosni i Hercegovini, aneksije Bosne i Hercegovine, a objavio je i *Studije iz bosanske historije*. Također, kroz svoj rad Šišić je prikupio i objavio značajan broj izvora za historiju Bosne i Hercegovine koji su sastavni dio zbirke koje je priredio za štampu. Glavni cilj izlaganja jeste predstaviti doprinos Ferde Šišića na polju istraživanja historije Bosne i Hercegovine uz kritički osvrt na rad ovog historičara, uzimajući u obzir vrijeme u kojem je djelovao te političke i historiografske „trendove“ tog vremena.

Mirjana Matijević Sokol

Srednjovjekovni opus Ferde Šišića

Ferdo Šišić svojim „kanonskim“ djelom *Povijest Hrvata u vrijeme narodnih vladara*, zatim *Priručnikom izvora hrvatske historije* kao i nizom studija, rasprava te objavom i analizom narativnih djela (Ljetopis Popa Dukljanina, ali i *Historija Mihe Madijeva de Barbezana*) uspostavio je same temelje hrvatske medievistike. Kako je razvidno, Šišićeve srednjovjekovne teme kreću se u rasponu od istraživanja i kritičkog propitivanja svih vidova povijesnih vrela kroz manje članke, a konačni rezultat su kapitalne sinteze. U izlaganju će se dati pogled na Šišićeve historiografske prinose te kakvo je njihovo mjesto danas u hrvatskoj medievistici.

Antun Nekić

Od Račkog do Šišića: „pokret na slavenskom jugu“ kao agenda nacionalne historiografije

Autor u fokus izlaganja stavlja Šišićevu prvu veliku monografiju te gotovo jedinu koja nema karakter sintetskog nastojanja, „Vojvoda Hrvoje Vukčić Hrvatinić i njegovo doba: (1350-1416)“. Djelo je ogledni primjer Šišićeve erudicije te je i dan danas nezaobilazno kada se pristupi istraživanju kraja 14. i početka 15. stoljeća, a čitatelja još osupne količina izvorne građe koju je Šišić prikupio i utkao u to djelo. No kakvu poruku i pouku je Šišić nastojao dati golemom količinom činjenica koju je sklopio u narativ okosnica kojeg je figura Hrvoja Vukčića Hrvatinića? Kako bi se to razumjelo potrebno je sagledati utjecaj Franje Račkog i njegovih ideja o pokretu na hrvatskom/slavenskom jugu na Šišića. U tom pogledu Šišićevo djelo obilježeno je podvojenošću: na faktografskoj razini podriva same temelje na kojima počiva teza Račkog, dok je istovremeno učvršćuje, makar je na pojedinim mjestima sukob s činjenicama bio tako velik da je morao „ublažiti“ zaključke Račkog, kojeg inače opširno citira pridajući mu status neprikosnovenog autoriteta. Kako bi objasnio tu podvojenost autor u prvi plan stavlja ideje o nacionalnoj povijesti i njenoj ulozi u mentalnom krajoliku ove dvojice autora, odnosno razmatra kako se u tom kontekstu oblikuju agende koje

snažno obilježavaju hrvatsku historiografiju, pokazujući to na transformaciji ideje o hrvatskom/slavenskom pokretu u ideju o protudvorskom pokretu.

Vladimir Nimčević

Ferdo Šišić na srpskoj znanstveno-publicističkoj sceni

Ferdo Šišić zauzima visoko mjesto ne samo u hrvatskoj, nego i u srpskoj historiografiji, koje je stekao zahvaljujući svom predanom radu i kolegijalnom ponašanju. Naime, pružio je vrijedan doprinos istraživanju povijesti hrvatsko-srpskih odnosa. Osim toga, njegovao je prijateljske i kolegijalne odnose sa srpskim znanstvenicima, o čemu svjedoče njegova pisma u zaostavštinama Tihomira Ostojića, Vase Stajića, Nikole Milutinovića, Koste Milutinovića, Nikole Vulića i dr., te napisi u srpskom tisku. Zahvaljujući tome, izabran je za dopisnog člana Srpske kraljevske akademije (1924.) i počasnog člana Matice srpske (1927.). Ova radnja ima heurističku namjenu. Naime, cilj joj je rasvjetljavanje Šišićevih odnosa sa predstavnicima srpske historiografije na temelju njegovih pisama iz Rukopisnog odeljenja Matice srpske (ROMS) i Arhiva Srpske akademije nauka (ASANU), te njegovih napisa objavljenih u *Jugoslovenskom dnevniku*.

Veronika Novoselac – Vlatko Smiljanić

Doprinosi Ferde Šišića Mirovnoj konferenciji u Parizu 1919.-1920. u kontekstu hrvatskih zemalja

Manje je poznata činjenica da je jedan od najpoznatijih hrvatskih povjesničara Ferdo Šišić bio aktivan suradnik pariške mirovne konferencije u svrhu historiografski utemeljene obrane granica hrvatskih zemalja. Autori će u izlaganju i radu predstaviti analizu i interpretaciju sačuvane arhivske građe koja govori o sudjelovanju Ferde Šišića na pariškoj mirovnoj konferenciji 1919. i 1920. godine. Pažnja će se obratiti na Šišićeve zaključke i obrazloženja o hrvatskim granicama, osobito u kontekstu Dalmacije, Istre i Rijeke te na ostale sačuvane brošure i tiskovine koje su tematski vezane. Posebno je

zanimljivo pažnju obratiti i na pisma koja govore s kojim je povjesničarima bio u kontaktu kako bi uspješnije istraživao problem onovremenih granica za spomenutu konferenciju. Tu se posebno ističu kontakti s Franzom Babingerom, Eugenom Guichenom, Janosom Karacsonyjem te Hamdijom Kreševljakovićem.

Branko Ostajmer

Ferdo Šišić kao delegat u Zajedničkom ugarsko-hrvatskom saboru

Kao i većina povjesničara, njegovih suvremenika, Ferdo Šišić imao je tijekom života brojne dodire s politikom i političarima, a u jednom relativno kratkom razdoblju uoči Prvoga svjetskoga rata i aktivno se okušao u politici. Od 1908. do 1911., u vremenu koje je obilježeno izrazitom političkom nestabilnošću, Šišić djeluje kao zastupnik u hrvatskom Saboru; u vinkovačkom izbornom kotaru izabran je 1908. godine kao kandidat Hrvatsko-srpske koalicije, a dvije godine kasnije, u istom kotaru, i u vrlo složenim političkim okolnostima, izabran je kao neovisni kandidat s uvjetnom podrškom Koalicije. Naime, u vodstvu Koalicije s razlogom se sumnjalo u Šišićevu oporbenu nepokolebljivost; nedugo potom on se doista priklonio banu i pravnom povjesničaru Nikoli Tomašiću, a doskora postao i tajnikom nove unionističke stranke koju je ban osnovao (Stranka narodnog napretka). U tim okolnostima Šišić je početkom 1911. postao hrvatskim delegatom u Zajedničkom saboru u Budimpešti te je ondje nastojao djelovati u skladu s Tomašićevom politikom: strogo provođenje Ugarsko-hrvatske nagodbe, uz naglasak da se samo na taj način može ojačati unionistička politika u Hrvatskoj te suzbiti one koji se zalažu za odcjepljenje Hrvatske od Ugarske. Takva politika (ni tada) nije imala mnogo izgleda za uspjeh i Šišić se, žestoko kritiziran od strane hrvatske oporbe, krajem 1911. trajno povlači s političke pozornice. Peštanski je mandat, međutim, zadržao te zastupnikom Zajedničkoga sabora ostao do 1914. godine.

Josip Parat

Stara povijest u Šišićevim djelima

U namjeri da što jasnije ocrta – prema vlastitim riječima – historijsku pozornicu Hrvata, Šišić je obje sinteze hrvatske povijesti otvorio poglavljima o prapovijesti i antici. To znači da je staru povijest razložno smatrao podlogom na kojoj se oblikovao etnički i kulturni identitet ovdašnjih žitelja. Drugim riječima, smatrao ju je dijelom hrvatske povijesti.

U skladu s vlastitim historiografskim nazorima i raspoloživim vrelima, težište je stavio na krupne političke događaje. Uz rimsko prodiranje na istočnu obalu Jadrana i dalmatinsko-panonsku unutrašnjost, sumarno je izložio materijalne i duhovne učinke carske vladavine u iliričkim stranama. To je činio raščlambom izvornih tekstova i analizom tada dostupne predmetne građe. Oslanjajući se na taj dio Šišićeva opusa, u ovom izlaganju kratko će se ispitati njegova metodološka načela u obradi antičkih izvora i literature za pregled stare povijesti.

Osim toga, Šišić je u uvodnom poglavlju *Povijesti Hrvata u vrijeme narodnih vladara* iznio smjernice kojih se profesionalni povjesničar ima držati. To je osobito važan dio njegove sinteze jer se izravno nadovezuje na principe ustanovljene u djelima klasičnih pisaca (napose Tukidida i Polibija), ali i na teorijske zasade grčko-rimske historiografije. U kratkim crtama izložiti ćemo Šišićeve naputke za valjan historiografski rad i povezati ih s njihovim antičkim izvorištima.

Nikolina Šimetin Šegvić

Stvaranje povijesti. Intelektualna i društvena povijest jedne sinteze

Važnost Šišićevog djela *Povijest Hrvata u vrijeme narodnih Hrvata* iz 1925. godine za hrvatsku historiografiju i njegov opus nije potrebno naglašavati. Ono što će se pokušati u ovom izlaganju predočiti je jedan intelektualni i društveni život povjesničarevog kapitalnog djela. Knjiga je izašla za proslavu tisućgodišnjice Hrvatskog kraljevstva, no kako sam Šišić navodi u predgovoru, ta je obljetnica u ovom kontekstu spretno iskorištena jer je sam autor zamislio još raniji izlazak.

Izlaganje će nastojati prikazati put navedene knjige, povjesničareva nastojanja i dileme, kao i njezin društveni kontekst koji se sastoji od politike, povijesti i „života“, odnosno recepcije nakon tiskanja u stručnoj i široj javnosti.

Nikola Tomašegović

Nacionalno-teleološki narativ u djelu Ferde Šišića: naslijeđe i kontekst

Iako je Ferdo Šišić najpoznatiji kao medievist te je u hrvatskoj historiografiji najčešće vrednovan iz te perspektive, tek letimičnim pogledom na njegovu bibliografiju može se utvrditi kako se značajan dio njegova historiografskog opusa odnosi na povijest 19. stoljeća. Kada je riječ o povijesti kasnog 19. stoljeća, može se reći kako se Šišić u radovima koji se bave tom problematikom zapravo bavi suvremenom poviješću. U tom smislu, nekoliko elemenata njegova rada i pristupa postaju analitički zanimljivima. Kao središnji problem može se istaknuti izgradnja nacionalno-teleološkog narativa u njegovim historiografskim radovima. Nacionalno-teleološki narativi sastavni su dio romantičarske historiografske tradicije u kojoj je Šišić kao povjesničar stasao. Međutim, osim toga, kao bitna sastavnica analize nacionalno-teleološkog narativa u Šišićevu radu nadaje se i njegov politički angažman, kao i njegova ideološka pozicija. U ovome radu želim istražiti u kojoj mjeri Šišićeva historiografska narativna konstrukcija hrvatske povijesti kasnog 19. stoljeća duguje naslijeđenim historiografskim tradicijama, teorijskim pristupima, metodama i (samo)razumijevanjima historiografije, a u kojoj se pojavljuje kao refleks političkog konteksta njegova vremena i njegovih stajališta u pogledu suvremenog trenutka u kojem je radio i djelovao. U tu svrhu analizirat će se Šišićevi radovi o hrvatskoj povijesti kasnog 19. stoljeća prije i poslije 1918. godine, kao točke značajnih promjena konteksta, s posebnim fokusom na sintetske preglede hrvatske povijesti u jugoslavenskoj perspektivi.

Popis sudionika

- Agičić Damir**, Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu
Andrić Stanko, Hrvatski institut za povijest, Podružnica za povijest Slavonije, Srijema i Baranje, Slavonski Brod
Brandolica Tomislav, Hrvatski državni arhiv, Zagreb
Dautović Dženan, Zavičajni muzej Travnik/Pedagoški fakultet Bihać, Bosna i Hercegovina
Dugački Vlatka, Leksikografski zavod Miroslav Krleža, Zagreb
Galović Tomislav, Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu
Globačnik Matko, doktorand, Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu
Jelaska Marijan Zdravka, Hrvatski institut za povijest, Zagreb
Karbić Damir, Odsjek za povijesne znanosti, Zavod za povijesne i društvene znanosti HAZU, Zagreb
Karbić Marija, Hrvatski institut za povijest, Podružnica za povijest Slavonije, Srijema i Baranje, Slavonski Brod
Kerže-Živaković Zlata, znan. savjetnica u m., Osijek
Kunčić Meri, Leksikografski zavod Miroslav Krleža, Zagreb
Ladić Zoran, Odsjek za povijesne znanosti, Zavod za povijesne i društvene znanosti HAZU, Zagreb
Luetić Tihana, Odsjek za povijesne znanosti, Zavod za povijesne i društvene znanosti HAZU, Zagreb
Marić Mihaela, doktorandica, Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu
Maslo Amer, Orijentalni institut Univerziteta u Sarajevu, Bosna i Hercegovina
Matijević Sokol Mirjana, Hrvatski studiji Sveučilišta u Zagrebu
Nekić Antun, Odjel za povijest Sveučilišta u Zadru
Nimčević Vladimir, Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata, Subotica, Srbija
Novoselac Veronika, studentica, Hrvatsko katoličko sveučilište, Zagreb
Ostajmer Branko, Hrvatski institut za povijest, Zagreb
Parat Josip, Hrvatski institut za povijest
Regan Krešimir, Leksikografski zavod Miroslav Krleža, Zagreb
Smiljanić Vlatko, student, Hrvatski studiji Sveučilišta u Zagrebu
Šimetin Šegvić Filip, Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu
Šimetin Šegvić Nikolina, doktorandica, Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu
Tomašegović Nikola, Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

Ferdo Šišić i hrvatska historiografija prve polovice 20. stoljeća
(Zagreb, studeni 2019.)

Program rada i sažeci izlaganja

* * *

Nakladnici

Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu
Ivana Lučića 3, HR - 10 000 Zagreb

Hrvatski nacionalni odbor za povijesne znanosti
Opatička 10, HR - 10 000 Zagreb

Društvo za hrvatsku povjesnicu
Opatička 10, HR - 10 000 Zagreb

Za nakladnike

prof. dr. sc. Vesna VLAHOVIĆ-ŠTETIĆ
prof. dr. sc. Damir AGIČIĆ
prof. dr. sc. Željko HOLJEVAC

Grafičko oblikovanje i računalni slog

Marko MARAKOVIĆ, FF-press, Zagreb

Naklada

50 primjeraka

Tisak

Kolor klinika d.o.o.

* * *

Portal HNOPZ-a

<https://sites.google.com/site/hrvatskinacionalniodbor/>

Urednik

dr. sc. Gordan RAVANČIĆ

© Hrvatski nacionalni odbor za povijesne znanosti, Zagreb 2019.

hнопz.hнопz@gmail.com

